

**You have downloaded a document from
RE-BUŚ
repository of the University of Silesia in Katowice**

Title: Prof. zw. dr hab. Władysław Jacher - życiorys naukowy i zawodowy. Garść wspomnień pracowników Instytutu Socjologii UŚ

Author: Adam Bartoszek, Leszek Gruszczyński, Sławomira Kamińska-Berezowska, Bożena Pactwa

Citation style: Bartoszek Adam, Gruszczyński Leszek, Kamińska-Berezowska Sławomira, Pactwa Bożena. (2015). Prof. zw. dr hab. Władysław Jacher - życiorys naukowy i zawodowy. Garść wspomnień pracowników Instytutu Socjologii UŚ. W: U. Swadźba, B. Pactwa, M. Żak (red.), "Praca - więź - integracja : wyzwania w życiu jednostki i społeczeństwa : monografia poświęcona pamięci prof. zw. dr. hab. Władysława Jachera. T. 1, Praca, przedsiębiorczość, gospodarka oparta na wiedzy" (S. 17-24). Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.

Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne - Bez utworów zależnych Polska - Licencja ta zezwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci (nie tworzenia utworów zależnych).

UNIwersytet ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Prof. zw. dr hab. Władysław Jacher —
życiorys naukowy i zawodowy
Garść wspomnień pracowników
Instytutu Socjologii UŚ

Pamięć o Profesorze Władysławie Jacherze i ogromny szacunek, jakim go darzyliśmy, skłania nas do przypomnienia jego osiągnięć naukowych i zawodowych. Nie jest naszym celem ustosunkowywanie się do całości dorobku Profesora, bo to zadanie na dłuższą dysertację naukową. Zamierzamy jedynie nakreślić szkic jego portretu.

Władysław Jacher urodził się 8 lutego 1931 roku w Joninach, w woj. małopolskim. Był najstarszym dzieckiem Genowefy i Stanisława Jacherów, miał dwóch młodszych braci i siostrę. Po latach bardzo ciepło wspominał swój dom rodzinny, a zwłaszcza rodzicielskie wsparcie i wspólne rodzinne muzykowanie. Przełomowym okresem stały się jednak dla niego studia na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim, gdzie poznał swoich mistrzów. Na KUL miał zajęcia m.in. z młodym biskupem Karolem Wojtyłą, co z pewnością wpłynęło na umocnienie jego wiary. Swoim przekonaniom religijnym pozostał wierny do końca życia, w tym także w okresie, gdy nie było to w pełni akceptowane przez władze PRL. Był jednak zwolennikiem tzw. Kościoła otwartego, który reprezentował również ks. prof. Józef Tischner. W późniejszej swojej działalności wykładowcy uniwersyteckiego Władysław Jacher właśnie do czytania prac ks. prof. J. Tischnera i encyklik Jana Pawła II zachęcał studentów. Pracę magisterską obronił w 1962 roku, a nosiła ona tytuł *Zagadnienie pracy u św. Tomasza z Akwinu* i była napisana pod kierunkiem prof. zw. dr. hab. Czesława Strzeszewskiego. Już cztery lata później obronił dysertację doktorską pt. *Teoria więzi społecznej w socjologii Emila Durkheima*, napisaną pod kierunkiem prof. zw. dr. hab. Jana Turowskiego. Jej

recenzentami byli: prof. zw. dr hab. Jan Szczepański, prof. zw. dr hab. Jan Lutyński i prof. zw. dr hab. Czesław Strzeszewski. Autorytety, z którymi Władysław Jacher spotykał się podczas swojej drogi naukowej, oddziaływały na niego zgodnie z maksymą *bonum est diffusivum sui*, co oznacza, że dobro z natury rzeczy niejako rozlewa się, ulega rozpowszechnieniu, udziela się innym. Szczególna atmosfera KUL w tamtych latach spowodowała, że Władysław Jacher zaznał wiele dobra, piękna i mądrości, a później sam wartości te szczerze przekazywał innym. Podstawą habilitacji Władysława Jachera na KUL w 1973 roku była praca *Zagadnienie integracji systemu społecznego*. Recenzentami habilitacji zatwierdzonej w 1974 roku byli: prof. zw. dr hab. Bogusław Gałęski, prof. zw. dr hab. Waław Makarczyk i prof. zw. dr hab. Jan Turowski. Praca ta po opublikowaniu jest przedmiotem ciągłej inspiracji dla wielu osób i dla późniejszych projektów badawczych, w tym także tych realizowanych w Instytucie Socjologii Uniwersytetu Śląskiego. W roku 1982 Władysław Jacher uzyskał tytuł profesora nadzwyczajnego nauk humanistycznych, a w roku 1994 został mianowany przez Ministra Edukacji profesorem zwyczajnym. W ujęciu syntetycznym można powiedzieć, że zainteresowania Profesora Jachera skupiały się na procesie integracji i więzi społecznej. Zagadnienia te były rozwijane na gruncie teoretycznym i empirycznym — co wiązało się z problemami pracy ludzkiej — ale także analizowane w kontekście świadomości narodowej i regionalnej. W tym zakresie pod jego kierownictwem powstały pierwsze prace poruszające kwestię przemocy symbolicznej (JACHER, 1994), jakiej poddawana była rdzenna ludność Śląska Opolskiego, czy pierwsza po II wojnie światowej monografia problemowa poświęcona mniejszości niemieckiej na Górnym Śląsku (JACHER, 1993).

Profesor Władysław Jacher był nie tylko teoretykiem integracji, ale też stosował ją w praktyce. Jako przełożony i dyrektor Instytutu Socjologii Uniwersytetu Śląskiego dawał swoim pracownikom poczucie bezpieczeństwa, stabilizacji i spokoju, by każdy badacz mógł tworzyć „swoje koła na piasku”, koncentrować się na wyzwaniach badawczych i „robić swoje”. Dyrektorem Instytutu Socjologii UŚ Profesor Jacher został w niełatwych czasach schyłku PRL, a dokładnie 1 października 1982 roku. Po latach swoją decyzję o przyjęciu tego stanowiska wspominał następująco:

Przyjąłem tę funkcję po długim namyśle, za radą swoich zaufanych pracowników i osób, które darzyłem szacunkiem. Sądziłem, że w warunkach presji na pracowników naukowych mogę być traktowany jako osoba neutralna. Nigdy bowiem do żadnej partii nie należałem, zajmowałem się nauką, a władze uczelniane i partyjne jeszcze za czasów rektora Henryka Rehowicza akceptowały moje filozoficzne i religijne przekonania. Z pozycji „człowieka o określonej twarzy” występowałem

więc w obronie pracowników Instytutu, zwalnianych z pracy z pobudek politycznych. Niektórych udało się ocalić, a tym zwalnianym własnymi kanałami poszukiwałem pracy naukowej w innym miejscu, np. na KUL (BARTOSZEK, KAMIŃSKA-BEREZOWSKA, 2001).

Warto tu zaznaczyć, że w czasach, gdy odwaga i głoszenie niezależnych poglądów bywały bardzo kosztowne, na Wydziale Nauk Społecznych UŚ powstało pierwsze koło NSZZ „Solidarność”, którego głównymi twórcami byli właśnie pracownicy Instytutu Socjologii. To tych pracowników, w tym przewodniczącego tego koła, dr. Edwarda Sołtysa, bronił później Władysław Jacher jako dyrektor Instytutu. Czynił to dyskretnie, ale skutecznie, za co także jest do dziś podziwiany przez swoich aktualnych i byłych pracowników. Trzeba także wspomnieć, że Profesor Jacher był człowiekiem wyjątkowo cierpliwym, wyważonym, patronem naukowej pracy, czego efektem są nie tylko jego publikacje, ale również redagowane przez niego opracowania zbiorowe oraz przede wszystkim wypromowani uczniowie.

Sylwetka Profesora Władysława Jachera pozostawia wciąż żywe w pamięci jego współpracowników i uczniów wspomnienia życzliwej ludzkości osobowości. Serdeczna bezpretensjonalność w kontaktach z innymi, bez zbędnego krępowania się formalnymi dystansami, nie negowała wszakże wzajemnego szacunku dla osiągnięć i funkcji, jakie dzieliły nas od Profesora, spolegliwego opiekuna aspirantów do akademickich karier. Nie tylko słynne zwroty w codziennych interakcjach pracowniczych, jak: „co słysząc, dziewczynko” lub „i co tam, panie kolego”, lecz przede wszystkim słowa zachęty i gotowość pomocy w poszukiwaniu twórczych rozwiązań problemów naukowych oraz zawodowych czyniły Władysława Jachera postacią inspirującą również w wymiarze stylu pracy z ludźmi.

Kultura pracy, jaką cechował się wspominany przez nas uczony, zorientowana była na partnerstwo regulowane mądrością wspólnej debaty, w której Profesor pozostawał mentorem wolnym od potrzeby narzucania swego autorytetu. Organizowane przez niego spotkania naukowe prowadzone były jako otwarta dla każdego uczestnika przestrzeń do dyskusji, w której argumenty merytoryczne zestawiano w taki sposób, aby krytyka równoważyła się z wnioskami prowadzącymi do wzbogacających interlokutorów ustaleń. Tak odbywały się zarówno zebrania Zakładu Socjologii Pracy i Organizacji, jak też katowickiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Socjologicznego i Komisji ds. Studiów Nad Przyszłością Górnego Śląska PAN Oddział Katowice. Wieloletnie pełnienie przez Władysława Jachera funkcji przewodniczącego tych instytucji owocowało licznymi spotkaniami naukowymi reprezentantów różnych specjalizacji i wprowadzało treści socjologiczne do refleksji nie tylko pedagogów i polityków społecznych, lecz także ekonomistów, geografów społecznych i urbanistów.

W pracach naukowych Zakładu Socjologii Pracy i Organizacji, podobnie jak na seminariach doktoranckich, dzięki stylowi myślenia prezentowanemu przez Profesora Jachera budowaliśmy swoje własne umiejętności analizowania problemów teoretycznych oraz metodologiczne reguły projektowania i prowadzenia badań społecznych. My wszyscy, którzy z nim współpracowaliśmy, wiele mu zawdzięczamy w tym zakresie. Jednym z kluczowych dążeń, ku jakim kierował on nasze wysiłki na etapie konceptualizowania idei badawczych lub celu poznawczego, było precyzowanie treści tematu rozprawy lub artykułu. Tu Profesor pozostawał często niezastąpionym doradcą, pokazując swoim uczniom i partnerom w praktyce sens jednego ze swoich ulubionych przysłów: *Qui bene distinguit, bene docet* („Kto dobrze rozróżnia, dobrze uczy”). Tylko jeśli dobrze pod względem logicznym rozróżniamy treści definicyjne pojęć i umiejętnie wiążemy je z cechami zjawisk, możemy tworzyć wartościową wiedzę i z powodzeniem ją przekazywać.

Ten motyw łączył się u Profesora Jachera ze starannością przygotowywanych wykładów, których treści podawał on w interesującej formie czytelnych podziałów problemowych, klasycznie definiowanych rozróżnień terminologicznych oraz interesujących ilustracji omawianych zjawisk.

W konsekwencji takiej codziennej naukowo-dydaktycznej aktywności Profesor był nam nauczycielem „dobrej roboty”, co wynikało również z jego niezwykle częstych i głębokich odniesień do klasycznych idei wartości pracy ludzkiej. Przywoływał nam często myśli św. Tomasza z Akwinu, a szczególnie chętnie komentował Durkheimowskie idee solidarności społecznej związane z funkcjonalnymi relacjami poprzez podział pracy. Odwoływał się również do filozofii jednego ze swoich nauczycieli, Tadeusza Kotarbińskiego, autora *Traktatu o dobrej robocie*. Stąd też Władysław Jacher nieprzypadkowo napisał małą, ale bogatą treściowo książeczkę *ABC pracy ludzkiej*.

My natomiast, dzięki spolegliwej intelektualnie inspiracji Profesora Jachera mogliśmy pisać i publikować artykuły oraz rozprawy zamieszczone w licznych pracach zbiorowych, wydawanych m.in. w Uniwersytecie Śląskim i w Śląskim Instytucie Naukowym w Opolu. Warto tu podkreślić jego długoletnie członkostwo w Radzie Programowej „Humanizacji Pracy”, której redaktorem naczelnym jest obecnie prof. zw. dr hab. Danuta Walczak-Duraj. Podstawowe przesłanie tego pisma odpowiadało też przekonaniom Profesora w zakresie podmiotowego traktowania pracowników, rzetelności naukowej i integracyjnego znaczenia pracy ludzkiej dla funkcjonowania społeczeństwa. Wyrazem szczególnej staranności w organizowaniu działalności badawczej był też opublikowany pod jego redakcją raport *Socjologiczne aspekty wprowadzania czterobrygadowego systemu pracy w górnictwie węgla kamiennego: raport z badań socjologicznych wykonanych w 1979 roku dla Katowickiego Zjednoczenia Przemysłu Węglowego* (JACHER, 1981). Przedstawione w tej publikacji badania są z jednej strony świadectwem presji wywieranej

na badaczy przez zleceniodawców, a z drugiej — świadectwem skutecznej możliwości jej odparcia, co nie jest łatwe także obecnie.

Ważną składową dążeń zawodowych Profesora Władysława Jachera było również integrowanie środowisk socjologicznych i pedagogicznych z różnych ośrodków naukowych. Łączenie treści socjologii i pedagogiki wyprowadzał z prac Emila Durkheima, ale i z praktycznej potrzeby. Odpowiadał na zaproszenia i zapotrzebowanie akademickich ośrodków w Opolu, Częstochowie, Słupsku, Białymstoku, wspierając tam ówczesne Wyższe Szkoły Pedagogiczne zarówno poprzez wykłady, jak i kształcenie doktorantów, a nawet promowanie habilitacji. Stąd tak szerokie jest grono ludzi wdzięcznych Profesorowi Władysławowi Jacherowi za pomoc w krystalizowaniu swych zainteresowań i pasji naukowych oraz zawodowej pozycji, a przede wszystkim postawy zorientowanej na wspólnotową wizję akademickiej pracy.

Wśród pamiętanych przez jego uczniów i podwładnych zasad współpracy z zespołami ludzkimi, które stosował Profesor, a które są wciąż niezmiennie cenne (ale i bywają rzadko stosowane w dzisiejszym świecie ostrej i sformalizowanej zawodowej rywalizacji), są jego motta, m.in. „Najpierw starać się przekonać, a potem wymagać”, a przede wszystkim *Verba volant, exempla trahunt* — czyli „Słowa ulatują, przykłady pociągają”. Był on osobą o niezwyklej życzliwości i otwartości na problemy warunkujące nasze kariery zawodowe, zawsze rozumnie łączył stawiane wymagania z dyspozycjami i talentami swoich podwładnych, a będąc mentorem i dyrektorem, autentycznie cieszył się zarówno z osiągnięć twórczych, jak i z samodzielności naukowej swoich uczniów i podwładnych.

Profesor Władysław Jacher wypromował setki magistrów, 47 doktorów, był recenzentem wielu prac doktorskich i przewodów habilitacyjnych. Zgodnie z przyjętą przez siebie zasadą *Frustra vivat, qui nemini prodest* („Próżno żyje ten, kto nikomu nie jest pomocny”) służył pomocą nie tylko jako promotor, ale także, jak wspomina wielu jego uczniów, „ojcowską radą”.

W naszych sercach i myślach pozostanie jako człowiek ciepły, mądry i cierpliwy wobec uczniów i studentów, stale jednak przypominający, że wiedza powinna mieć solidne podstawy. Oto kilka wspomnień, którymi podzielili się z nami jego uczniowie:

„Czytajcie — pisałem” — to słowa, które od zawsze kojarzyłem z Profesorem, człowiekiem, który nauczył mnie patrzeć na pracę jako wartość, na pracowników jako potencjał, na innowacyjność jako szansę na sukces. Każde spotkanie z Profesorem było dla mnie doświadczeniem, jego spokój, opanowanie i zawsze dobra rada na koniec: „Budujesz dom, pamiętaj o solidnych fundamentach, wszystko w swoim czasie”. (MP)

Będę go kojarzyła nie tylko z jego wiedzą, ale i z jego ciepłym stosunkiem do ludzi i opieką nad nimi. Pamiętam rozmowy z Profesorem, gdy przyjeżdżałam na konsultacje. Interesował się tym, nad czym się pracuje, ale ważne było dla niego poznanie tego, co jest zwyczajnie codzienne. Mimo wielu obowiązków nigdy nie dawał odczuć, że się spieszy i tym samym mamy kończyć naszą rozmowę. (AK)

Nie byłbym w tym miejscu co dzisiaj, gdyby nie on i jego wsparcie. Nie miałbym takich możliwości i nie pracowałbym z ludźmi, od których nadal mogę tylko się uczyć. Pozostaje mi mieć nadzieję, że nie rozczaruję Profesora. (RM).

Jaki był Profesor? — mnie się wydaje, że ciągle gdzieś jest, i mam nadzieję, że jak się spotkamy, to powie, jak zwykle wyciągając rękę na powitanie: „I co tam słyhać, dziewczynko? Jak tam u was na medycynie?”. Spokojny, cierpliwy, potrafiący słuchać. Zawsze chętny służyć radą. Z pokorą przyjmujący koleje losu. (HK)

Będzie dobrze, bo musi być dobrze — ta maksyma Profesora towarzyszyła mi przez cały okres seminarium magisterskiego i studiów doktoranckich. Zawsze kiedy odwiedzam grób Profesora, patrzę na jego zdjęcie i powtarzam: „Dziękuję, że byłeś, Profesorze... że jesteś w mojej pamięci...”. (MP)

Nie mamy wątpliwości, że Profesor Władysław Jacher pozostaje w społecznej pamięci socjologicznego środowiska jako postać wybitna. Cześć i chwała Jego pamięci!

Doktoranci Profesora Władysława Jachera

Adam Bartoszek, w UŚ w Katowicach
Ewa Bilińska-Suchanek, w UŚ w Katowicach
Marek Bugdół, w UŚ w Katowicach
Jacek Drażyk, w UŚ w Katowicach
Grażyna Durka, w UŚ w Katowicach
Marek Dziewierski, w UŚ w Katowicach
Artur Frąckiewicz, w UŚ w Katowicach
Regina Giermakowska, w WSP w Opolu
Maciej Gitling, w UŚ w Katowicach
Alina Grabowska, w UŚ w Katowicach
Leszek Gruszczyński, w UŚ w Katowicach
Mariusz Grzegorzczak, w UŚ w Katowicach

Jadwiga Kamińska, w WSP w Opolu
Sławomira Kamińska-Berezowska, w UŚ w Katowicach
Marek Kiczek, w UŚ w Katowicach
Tadeusz Kiecka-Niechajowicz, w UŚ w Katowicach
Wioletta Knapik, w UŚ w Katowicach
Anna Krasnodębska, w UŚ w Katowicach
Stanisław Kryński, w WSP w Opolu
Halina Kulik, w UŚ w Katowicach
Dobrosław Lachowicz, w UŚ w Katowicach
Maria Lipok-Bierwiazzonek, w UŚ w Katowicach
Krystyna Łangowska, w UŚ w Katowicach
Tadeusz Michalczyk, w UŚ w Katowicach
Elżbieta Miodek, w UŚ w Katowicach
Marta Miszczak, w UŚ w Katowicach
Rafał Muster, w UŚ w Katowicach
Leonard Napora, w WSP w Opolu
Marek Niemiec, w UŚ w Katowicach
Kazimierz Ogorzelec, w UŚ w Katowicach
Bożena Pactwa, w UŚ w Katowicach
Michał Paluch, w UŚ w Katowicach
Magdalena Piernik, w UŚ w Katowicach
Anna Pola-Dymek, w UŚ w Katowicach
Wojciech Praisnar, w UŚ w Katowicach
Krystyna Sędziak-Paździora, w UŚ w Katowicach
Tomasz Skalski, w UŚ w Katowicach
Łukasz Skiba, w UŚ w Katowicach
Szczepan Sołtys, w UŚ w Katowicach
Honorata Stolarzewicz, w UŚ w Katowicach
Anna Suchocka, w UŚ w Katowicach
Edward Traka, w UŚ w Katowicach
Andrzej Tront, w UŚ w Katowicach
Adam Tworuszka, w UŚ w Katowicach
Jan Wolski, w UŚ w Katowicach
Janusz Woźniacki, w WSP w Opolu
Agnieszka Zając-Jendryczko, w UŚ w Katowicach

Bibliografia

- BARTOSZEK A., KAMIŃSKA-BEREZOWSKA S., 2001: *Refleksje na 70-lecie urodzin uczonego*. „Gazeta Uniwersytecka UŚ”, nr 6 (85).
- JACHER W., 1981: *Socjologiczne aspekty wprowadzania czterobrygadowego systemu pracy w górnictwie węgla kamiennego: raport z badań socjologicznych wykonanych w 1979 roku dla Katowickiego Zjednoczenia Przemysłu Węglowego*. Katowice. Wyd. Uniwersytetu Śląskiego.
- JACHER W., red., 1993: *Sytuacja społeczno-kulturowa mniejszości niemieckiej na Górnym Śląsku*. Polska Akademia Nauk. Oddział w Katowicach, Komisja Studiów nad Przyszłością Górnego Śląska. Katowice. Wyd. Szumacher.
- JACHER W., 1994: *Integracja społeczna ludności rodzimej Śląska po 1945 roku*. Opole. Państwowy Instytut Naukowy. Instytut Śląski.

Adam Bartoszek
Leszek Gruszczyński
Sławomira Kamińska-Berezowska
Bożena Pactwa